

Kesk-Läänemere programm 2021-2027

NB!

Käesolev materjal on mitteametlik tõlge eesti keelde avalikule kuulamisele esitatud ingliskeelsest tekstist. Info lahknevuse korral tuleb lähtuda ingliskeelsest tekstist.

Kesk-Läänemere programm 2021-2027

Avalikuks kuulamiseks esitatud Interregi programmi dokument 8.2.2021

Pealkiri	Kesk-Läänemere programm 2021-2027 (255)
Algaasta	2021
Lõppaasta	2027
Alguupäev	1.1.2021
Lõppkuupäev	31.12.2027
Programmiga kaetud NUTS-regioonid (sealhulgas kaart eraldi dokumendina)	EESTI - Kirde-Eesti, Kesk-Eesti, Põhja-Eesti, Lääne-Eesti, Lõuna-Eesti SOOME - Satakunta, Varsinais-Suomi, Helsinki-Uusimaa, Kymenlaakso, Pirkanmaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Karjala, Åland LÄTI - Kurzeme, Riga, Pieriga, Vidzeme, Zemgale ROOTSI - Gävleborg, Uppsala, Stockholm, Södermanland, Östergötland, Gotland, Västmanland, Örebro

1. Programmi strateegia. Peamised arenguga seotud katsumused ja poliitika rakendamise tulemused

1.1 Programmi piirkond

2014.-2020. aasta Interreg Kesk-Läänemere programmi jätkuna välja töötatud 2021.-2027. aasta Kesk-Läänemere programmi piirkonda kuuluvad Eestis, Soomes (sh Ahvenamaal), Lätis ja Rootsis. Kokku osaleb programmis 27 piirkonda (Euroopa Liidu statistiliste territoriaalüksuste liigituse piirkondlike tasemetel 3. klassifikatsiooni (NUTS 3) kohaselt).

Kesk-Läänemere piirkond on Euroopa Liidu kirdeosa, mis hõlmab kahte Põhjamaad, Soomet ja Rootsit ning kahte Balti riiki, Eestit ja Lätit. See piirkond asub Euroopa rahvarohkematest kohtadest ja majanduskeskustest küllaltki kaugel. Kesk-Läänemere programm hõlmab kõigi nende programmis osalevate riikide rannikuala, mille jaoks Läänemeri on oluline veekogu. Läänemeri on neid riike ühendanud mitme sajandi jooksul ning loonud aluse oluliste ja tugevate majanduslike ning kultuuriliste sidemete tekkeks. Soomel, Eestil ja Lätil on ühine maismaapiir Venemaaga.

08.02.2021

Kesk-Läänemere piirkonna suurus on 251 185 km², mis moodustab kogu Euroopa Liidu maismaa-alast (EU-27) umbes 6%. Programmi piirkonda kuuluvad neli pealinna - Stockholm, Helsingi, Tallinn ja Riia ning neid ümbritsevad alad. Kõik need linnad asuvad Läänemere rannikul ning on nii üksteisega kui ka Euroopa ja maailma majanduskeskustega küllaltki hästi ühendatud. Teisest küljest on neis riikides ka suured hõreasustusega alad, isoleeritud saared ja maapiirkonnad, kuhu on nii konkreetsest piirkonnast kui ka Euroopa sotsiaalsetest keskustest ja majanduskeskustest keeruline juurde pääseda.

Kesk-Läänemere programmi ala hõlmab väga erinevaid regioone. Nende seas on nii arenenud, hästi ühendatud ja suure rahvastikutihedusega linnasid kui ka vähem arenenud (asukoha ja juurdepääsetavuse mõttes) äärealasid, hõreasustusega maapiirkondi kui ka arhipelaagi- ja saarealasid.

1.2. Kokkuvõtte peamistest ühistest eesmärkidest

1.2.1. Sissejuhatus

Kesk-Läänemere regioonis on piiriüleseks koostööks tugevad alused. Lisaks ajaloolistele aspektidele on selles piirkonnas mitmes valdkonnas, näiteks hariduse, tööturu, keskkonnakaitse ja majandusarengu, turismi ja koostöövõrgustike vallas palju konkreetseid ühendavaid protsesse. Kõik pealinnad asuvad Läänemere rannikul ja meri ongi kogu programmi tugevaks ühendavaks faktoriks. Need piirkonnad on Interregi algpäevadest alates EL-i piirideülesesse koostöösse kaasatud olnud.

Kesk-Läänemere programmil on juba pikk ajalugu. See programm on samal kujul aktiivne juba 2007. aastast ning piirkonnas on välja arendatud tihedad koostöösidemed. Piirkonnas on tekkinud funktsionaalne piirideülene koostöö, mille aluseks on ühised huvid ja sidususe loomise soov.

Piirkonnasiseselt on välja kujunenud kaks eriti hästi integreeritud funktsionaalset piirkonda: Lõuna-Soomet ja Eestit seob pikaajaline koostöö kaubanduse, töajuturu ja inimsuhete ja institutsioonide vahel. Tugevad kultuurilised sidemed ja keeleline lähedus soodustavad Lõuna-Soome ka Eesti integratsiooni.

Teine funktsionaalne ala koosneb Kesk-Läänemere saartest- ja saarestikest. Ka selles piirkonnas on sarnased geograafilised, kultuurilised ja looduslikud omadused ning ka sarnased, näiteks juurdepääsu ja hõreda asustusega seotud, probleemid. See programm teadvustab nende kahe funktsionaalse piirkonna olulisust ja paneb edaspidigi eriti suurt rõhku nende piirkondade arendamisele piiriülese koostöö toel. Programmi tugi võimaldab nende funktsionaalsete piirkondade erinevaid alasid paremini integreerida, et tervele Kesk-Läänemere alale võimalikult suurt kasu tuua.

Programm tunnustab piirkonna riikide vahel loodud häid kahepoolseid suhteid ja soodustab seepärast ka kahepoolseid koostööprojekte, mis programmis osalevate piirkondade suhteid veelgi arendavad.

Uue programmi programmeerimist alustati piiriülese koostöö prioriteetide ja strateegiliste huvide kaardistamisest piirkondlike ja riiklike strateegiate ning arenguplaanide

08.02.2021

alusel. Liikmesriigid ja Ahvenamaa koostasid lähteülesande programmi korraldusasutusele, milles sisalduvad põhimõtted tuli võtta aluseks uue programmi koostamiseks. Koostati piirkonnaanalüüs, mis võttis arvesse erinevaid aspekte majandusest kuni tööjõuturuni ja keskkonnaküsimustest ressursside tõhusa kasutuse, haridusküsimuste ja sotsiaalse kaasamisega seotud küsimusteni. Seejärel lisati iga peatüki lõppu konkreetse Kesk-Läänemere programmi piirkonna piirideülese koostööga seotud väljakutsed. Need probleemid, takistused ja võimalused on programmi sisu olulisimateks osadeks ja on olnud ka aluseks poliitika eesmärkide valimisel.

Programmi koostamist on häirinud COVID-19 pandeemia, mille tõttu pole ühine programmeerimiskomitee saanud pidada näost-näku kohtumisi, ent nende asemel on korraldatud kaugkohtumisi ja -arutelusid. Koostööd on tehtud ka teiste Läänemerepiirkonnas eksisteerivate piirideülese koostöö programmidega, et vältida erinevate programmide kattumist ja suurendada programmide vahelist koherentsust.

1.2.2. Kesk-Läänemere programm keskendub ettevõtetele ja turgudele (poliitika 1. eesmärk)

Konkreetne eesmärk (iii): VKEd majanduskasvu ja konkurentsivõime soodustamine

Kesk-Läänemere riikide majandust domineerivad VKEd ja mikroettevõtted. Seal on palju kasutamata potentsiaali, aga uutele turgudele pääsemine ja toodete arendamine on keeruline. Ettevõtete väiksuse tõttu on raske sekkuda ülemaailmsesse konkurentsi, kus domineerivad suured ettevõtted. Ettevõtete vaheline koostöö on praegu vähene, aga uutele turgudele sisenemise eesmärgil oleks sellisest koostööst väga palju kasu. Väikeettevõtete arendustegevusse suunatud investeringud on üsna väikesemahulised. See muudab tootearenduse ja muu arendustegevuse keerukaks ning aeglustab potentsiaali täielikku rakendamist.

Tänaseks on tekkima hakanud esimesed piirkondlikud ja piirideülesed majandussektorite klastrid ja tehnoloogiliste idufirmade ökosüsteemid. Need klastrid vajavad täieliku potentsiaali saavutamiseks abi ja tuge. Võimekus idufirmade ökosüsteemide jaoks vajalikke teenuseid pakkuda on Kesk-Läänemere riikides endiselt kehv. Idufirmade maastik on küllaltki noor, aga idufirmadel on majanduskeskkonnas kindel roll ja need firmad saaksid paremini integreeritud teenustest kindlasti kasu. Ettevõtjate teadlikkust ja mõtteviisi tuleb parandada. Lisaks operatiivjuhtimise ja kulude kontrollimisega tegelemisele on ettevõtjatel vaja ka oskusi, mille abil suudavad nad oma võimalusi näha ja neist võimalustest maksimumi võtta. Samuti peaksid nad oskama tagasilöökidest üle saada ja õppida ning seeläbi erinevates keskkondades edu saavutada.

Kesk-Läänemere regiooni riikide (SKP alusel mõõdetavas) majanduslikus arengus on suuri erinevusi. Põhjamaad kuuluvad Euroopa arenenumate riikide hulka, aga Läti ja Eesti SKP on madalam. Majandusarengu ja ressursside säästliku kasutusega seotud eesmärkide tasakaalustamine on keeruline. Ringmajanduse võimaluste ärakasutamine on suure potentsiaaliga, aga piirkonnas on olulisel määral puudus kasumlikest ärimudelitest ja -lahendustest.

08.02.2021

Erinevates sektorites, näiteks IKT valdkonnas, madala süsinikutasemega lahenduste loomisel ning hõbemajanduses, rohelises majanduses ja sinises majanduses. Kesk-Läänemere piirkonna aruka spetsialiseerumise strateegiatel pole piisavalt ressursse juurutamiseks ja koordineerimiseks.

Konkurentsivõime

Konkurentsivõime poolest on Soome ja Rootsi Kesk-Läänemere piirkonna juhtriigid. 2019. aasta globaalse konkurentsivõime edetabelis oli Rootsi 8. ja Soome 11. kohal. Eesti oli 31. ja Läti 41. Makroökonomilise stabiilsuse eest said kõik nimetatud riigid maksimumpunktid. Kõige kehvema tulemuse said peaaegu kõik Kesk-Läänemere riigid turu suuruse eest.

Kesk-Läänemere tehnoloogiliste idufirmade keskkond

EU Start-up Monitori teostatud uuringu kohaselt loovad Euroopa iduettevõtted palju töökohti. Keskmises ettevõttes on hetkel 12,8 erinevatest riikidest pärit töötajat ja järgmise kaheteistkümne kuu jooksul plaanib keskmine ettevõtte palgata veel 7,5 uut töötajat. Paljud iduettevõtted luuakse ülemaailmsena, need tegutsevad piirideüleselt ja mõnel juhul avavad juba tegevust alustades kontori mitmes riigis.

Asukohal on iduettevõtete edukuses oluline roll. Kuigi ettevõtte asukoha määramist vaadeldakse sageli kui ühe kindla koha valikut, on riigisisene mobiilsus ja asutajate võrgustik asukoha mõistet veidi hägustanud. Seetõttu pakuvad idufirmad välja uue viisi ühe asutaja erinevate tegevuskohtade vaatlemiseks. Nad kasutavad idufirmade ökosüsteemide voolavuse kirjeldamiseks kiirteevõrgustiku kujundit. Kiirteed defineeritakse selles kontekstis kui tugevat ühenduspunkti. Ühenduspunkti tugevust hindavad teistest kohtadest pärinevad asutajad. See on oluline idufirmade atraktiivsust ja idufirmade inkubaatorite ühendatust soodustav aspekt, sest asutajad kalduvad valima asukohti, millele end lähedaselt tunnevad ja millega nad tuttavad on.

Üks finantsvaldkonnaga seotud indikaatoreid uute algatuste kohta on riskikapitaliinvesteeringutega seotud andmed. Riskikapitali investeering on kogum erakapitali, mis on kogutud eesmärgiga investeerida see börsil noteerimata ettevõtetesse, mis arendavad uusi tooteid ja tehnoloogiaid. Nende investeeringutega rahastatakse varases arengufaasis olevate ettevõtete (iduettevõtete) tegevust või ettevõtete laienemist. Suurimad riskikapitaliinvesteeringud on tehtud Rootsis ja Soomes. Suurimad erinevused esinevad Eestis ja kõige stabiilsem on olukord Soomes.

Innovatsioon

Euroopa Innovatsiooni Tulemustabelis on Kesk-Läänemere riike innovatsioonivõimekuse ja -toimingute osas erinevalt hinnatud. Kõrgeim hinnang on antud Rootsi ja Soome suurlinnapiirkondadele, mida peetakse piirkonna innovatsiooniliidriteks. Eesti on määratletud kui aktiivne uuendaja ja Läti kui keskmise aktiivsusega uuendaja. Rootsi oli 2019. aastal Euroopa Liidu aktiivseim innovaator. Rootsile järgnesid Soome, Taani ja Holland. Teadus- ja arendustegevusse tehtud investeeringute mahu poolest on Soome ja Rootsi EL 27 keskmisest kõrgemal ning Eesti ja Läti madalamal. Kõigi riikide teadus- ja arendustegevusega seotud kulutused olid ajavahemikus 2013 kuni 2018 ühtlasel tasemel.

Väljakutsed ja takistused

- Kesk-Läänemere riikide majandust domineerivad VKEd ja mikroettevõtted
 - Globaalses konkurentsisis osalemine on keeruline
 - Teadus- ja arendustegevusse suunatud investeeringud on väiksed.
 - Ettevõtetevaheline koostöö on vähene
- Piirkondlikud ja kohalikud tarneahelad on nõrgad
 - Tarneahelad on piirkondlikult alaesindatud
 - Olulisi tarneahelaid tuleb tugevdada
- Kasutamata potentsiaal kasvavates, aga endiselt nõrkades erinevate majandussektorite piirkondades
 - Potentsiaalne juurdepääs uutele turgudele
 - Regionaalsete tarneahelate tugevdamine
 - Tootearenduse potentsiaal
- Kasvav aga endiselt nõrk piirkondlik tehnoloogia idufirmade ökosüsteem
 - Teenuseosutamise võimekus on madal
 - Vajadus suurendada teadlikkust ja arendada kultuuri/mõtteviisi
- Uute iduettevõtete loomine on keerukas, sest paljudes sektorites on puudu võimalusi loovatest pealehakkajatest ja lisaks peavad uued ettevõtted kohe rahvusvahelisse konkurentsi sukelduma.
- Erinevates sektorites, näiteks IKT valdkonnas, madala süsinikutasemega lahenduste loomisel ning hõbemajanduses, rohelistes majanduses ja sinises majanduses.
- Majandusarengu ja ressursside säästliku kasutusega seotud eesmärkide tasakaalustamine:
 - Ringmajanduse võimaluste ärakasutamine olukorras, kus piirkondlikult on suur puudus kasumlikest ärimudelitest ja -lahendustest
- Kesk-Läänemere piirkonna aruka spetsialiseerumise strateegiate juurutamiseks ega koordineerimiseks pole piisavalt vahendeid

1.2.3. Kesk-Läänemere programmi fookus keskkonnale (poliitika 2. eesmärk)

Konkreetne eesmärk (vi). Ringmajandusele ülemineku soodustamine

Ringmajandusele suunatud lähenemise vajalikkust Kesk-Läänemere regioonis rõhutavad mitmed keskkonnafaktorid (kliimamuutus, kaevandamine, õhusaaste, mulla degradeerumine, jäätmekäitlus), majanduslikud faktorid (mittejätksuutlikud

08.02.2021

tootmis- ja tarbimisharjumused, tehniline kulumine) ja sotsiaalsed faktorid (migratsioonisurve, liigne tarbimine, keskkonnaaenulik käitumine, kadunud töökohad lineaarmajanduses). Teenuste kasvav osakaal majanduses vähendab nõudlust loodusressursside järele ja digitaliseerimine soodustab liisimist, jagamist ja rentimist. Toodete eluiga tuleks pikendada ja jäätmete taaskäitlemisvõimalusi tuleks parandada. Ressursside kallinemine suurendab vajadust tõsta tootmise tõhusust ja suurendada materjalide taaskasutamist.

Kesk-Läänemere riikide erinevad lähtepunktid takistavad ühise lähenemise loomist. Kõiki neid riike aga ühendab vajadus kiirendada ringmajanduse põhimõtete juurutamist. Ringmajanduse võimaluste ära kasutamine olukorras, kus piirkondlikult on suur puudus kasumlikest ärimudelitest ja -lahendustest. Sotsiaalsete trendide mõju on ebaselge ning nõudluse loomiseks on teadlikkuse suurendamine ja tarbijate mõtteviisi mõjutamine ringmajanduslikule eluviisile üleminekul olulised.

Väljakutsed ja takistused

- Tööstuste, teenindussektori ja majapidamiste tahkete jäätmete tootmise kõrge määr koos ebapiisava taaskasutusmääraga põhjustavad ebapiisava ringmajanduslike põhimõtete levikut
- Piirideüleste toodete väärtusahelate tuvastamine
- Kogu elutsükli arvestamine toodete ja teenuste disainimisel
- Tarbijate käitumise muutmine ja teadlikkuse suurendamine

Konkreetne eesmärk (vii). Elurikkuse, linnakeskkonnas rohelise taristu suurendamine ja saaste vähendamine

Läänemeri on üks planeedi suurimatest riimveega veekogudest. Eripäraste hüdrograafiliste ja kliimatiliste tingimuste tõttu on Läänemere keskkond haavatav. Viimase 100 aasta jooksul on Läänemere seisukoht üsna järsult halvenenud. Inimtegevusest tingitud survefaktorid, nt liigne kalastamine, reostus ja üha enam ka kliimamuutuse mõjud, mõjutavad ökoloogilist tasakaalu üha enam ning kulutavad taastuvaid ressursse bioloogiliselt ohutust määrast enam.

Liigne toitainete sissevool rannikualadele ja merre kiirendab fütoplanktoni kasvu, hapnikutaseme langust merepõhjas ja mitmeid teisi ökosüsteemi muutusi. 2011-2016 HELCOM-i integreeritud olekuhinnangu kohaselt oli vähemalt 97 protsenti piirkonnast eutrofeerunud. Maismaalt pärinevate toitainete maht on regionaalse toitainekoormuse vähenemise tõttu, aga nende meetmete mõju pole mere ökosüsteemile veel avaldunud. Kuigi mõnes piirkonnas on näha paranemismärke, avaldab üldisele seisule suurt mõju varasem ja praegune toitainete sissevool.

08.02.2021

Mereprügi on Läänemere rannikul selgelt nähtav probleem. Erineva suurusega mereprügi kerkib ka veepinnale. Väikseimate mõõtmatega mikroprügi on inimsilmale nähtamatu, aga kuna meres elavad organismid selle alla neelavad, jõuab see ka mereloomade toiduahelasse. Suurem mereprügi halvendab mereloomade elukvaliteeti ja võib neile otsest kahju põhjustada, kui mereloomad peaksid selle prügi alla neelama või selle külge kinni jääma. Umbes 70 % Läänemerest leitud mereprügist moodustavad plastjäätmel. Plastmaterjalid on eriliseks murekohaks nende keskkonnaohtlikkuse ja aeglase lagunemise tõttu.

Inimtegevusest põhjustatud kemikaalid ja raskemetallid jõuavad Läänemerre erinevatest allikatest, sealhulgas jäätmeäitlusjaamadest, majapidamismaterjalidest ja jäätmehooldlatest ning tehaste õhku paiskunud saastest. Läänemerre jõudnuna võivad need ökosüsteemile mitmesuguseid kahjustusi põhjustada. Mõned jäätmel on õlilaikude kujul selgesti nähtavad, osa jäätmel on aga nähtamatud või nähtavad vaid juhul, kui tuvastatakse jäätmel mõju ökosüsteemile või elustikule. Paljud saasteained lagunevad aeglaselt ja mere toiteahelasse kogunedes nende mõju kasvab. Saastatus suureneb (looduslike tingimustega võrreldes) kõigis Läänemere piirkondades.

Kliimamuutus on Läänemere piirkonnas, kus kliimasoojenemine on maailma keskmisest kiirem, oluline probleem. Kliimasoojenemisega kaasneb talviste sademete üldine kasv. Suvel võib sademete maht kas suurenedada või väheneda. Lõunapoolsetes piirkondades on liigse kuivuse oht suurem. Ennustatakse ka äärmuslike kliimanähtude sagenemist.

Ennustatavate atmosfäärimuutustega kaasneb Läänemere veetemperatuuri tõus, jääkatte vähenemine ja soolasuse vähenemine sademete sagenemise ja jõevee sissevoolu suurenemise tõttu. Hooajalist jõevee sissevoolu mõjutab sadememahu muutus ja varasem lumesulamine. Füüsilise keskkonna ja kliimaga seotud muutustel on keskkonnale oluline mõju. Need muudavad näiteks atmosfääri keemilist koostist, magevee hulka ja mere biogeokeemiat, ökosüsteeme ning rannikuerosiooni.

Väljakutsed ja takistused

- Praegune toitainete ja ohtlike ainete (sh plastiku) sisaldus Läänemeres ja uute ainete sissevool
- Läänemere tihedast laevaliiklusest tingitud õlilekete oht meres ja rannikul
- Kliimamuutuste vähendamine ja muutustega kohandumine
- Inimtekkelise ja loodusliku keskkonna kooseksisteerimist toetavad projektid bioloogilise mitmekesisuse soodustamiseks.
- Vähenev bioloogiline mitmekesisus Kesk-Läänemere piirkonnas

08.02.2021

Konkreetne eesmärk (viii). Jätkusuutliku mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna soodustamine

Läänemeri on üks tihedaima laevaliiklusega veekogusid maailmas ja tulevikus muutub liiklus eeldatavasti veelgi tihedamaks. Meretransport on nii ajalooliselt kui ka tänapäeval programmipiirkonna ühendavaks faktoriks. Sellel on oluline roll nii Kesk-Läänemere riikide vahelise inimeste kui ka kaupade transpordil. Kõige tihedama reisijate liiklusega on Lõuna-Soome ja Eesti vaheline ala. Läänemeri on ka Venemaalt tuleva ja Venemaale suunduva kauba oluline transpordikanal. Kaupade ja inimeste transport on tihe ka maismaal ning transpordiks kasutatakse erinevaid õhu-, maismaa- ja meresõidukeid. Niisuguse mitmetasemelise ja keeruka transpordivõrgustiku puhul on CO₂-heitmete vähendamine ülioluline.

Olemasolev põhja-lõunasuunaline transpordikoridor on mõnest piirkonnast üsna kaugel, mistõttu on nende piirkondade potentsiaal alakasutatud. Ida-läänesuunalise transpordikoridori arendamine ja haldamine on keeruline administratiivselt kontrollitavate transpordivoogude ja Venemaa sadamate suurenenud võimekuse tõttu. Tõeliseks katsumuseks kujuneb piirideülese taristu plaanimine, mille eelduseks on senisest aktiivsem piirideülene koostöö.

Kesk-Läänemere piirkondade ligipääsetavus on erinev. Kui kõigi riikide pealinnapiirkonnad on piirkondlike ja ka ülemaailmsete keskustega hästi ühendatud, siis äärealade ligipääsetavus on endiselt probleemiks. Näiteks saartele pääseb vaid mere- ja õhutranspordiga. Nii tihedate ühendustega mitmekülgseid transpordivõimalusi üldisemalt kui ka liikumisvõimalusi nii saartele kui saarte vahel tuleb keskkonnasõbralikul viisil arendada. Liikumislahendused, mis vähendaksid oluliselt CO₂-heitmeid, pole väga laialt levinud. Nende laialdasem kasutamine Kesk-Läänemere regioonis on hõreda asustuse ja mitmekesise geograafia tõttu ka majanduslikult keeruline.

Väljakutsed ja takistused

- Transpordisüsteemide CO₂-heitmete vähendamine
- Saarte ja saarestike juurdepääsetavuse parandamine keskkonnasõbralikul viisil
- Oluliselt madalama CO₂-emissioonitasemega liikumislahenduste vähenemine kasutamise Kesk-Läänemere regioonis on tingitud hõreda asustuse ja mitmekesise geograafiaga seotud majanduslikest probleemidest.
- Olemasolevate Põhja-Lõuna-transpordikoridoride kaugus mõnedest piirkondadest ja nende alakasutatud potentsiaal
- Ida-läänesuunalise transpordikoridori arendamine ja haldamine on keeruline administratiivselt kontrollitavate transpordivoogude ja Venemaa sadamate suurenenud võimekuse tõttu
- Linnaalade jätkusuutlikkus, sh linnakeskkondade integreeritud planeerimisega seotud väljakutsed (nt vajalike osaliste kaasamine ja sektoritevahelise koostöö käivitamine)

08.02.2021

- Taristu ja teenuste ebapiisav piiriülene kavandamine ja haldamine

1.2.4. Kesk-Läänemere programmi tööturu ja oskuste areng (poliitika 4. eesmärk)

Konkreetne eesmärk ESF (i). Tööturu juurdepääsu parandamine ettevõtluse ja sotsiaalmajanduse arendamise teel kõigi töötajate jaoks, eriti noorte ja pikaajaliste töötute ning mitteaktiivsete inimeste jaoks

Tööturg on aastatel 2014-2019 liikunud positiivses suunas. Tööhõivemäärad on tõusnud, lühiajaline ja pikaajaline töötus vähenevad. Sugudevaheline palgalõhe väheneb kõigis riikides.

Tööturu positiivsed arengud peatas COVID-19-pandeemia. Viiruse ohjamisega seotud määruste tulemusel on töötus kõigis Kesk-Läänemere programmi piirkondades järsult suurenenud. Eriti palju on töötus suurenenud haavatavates sotsiaalsetes rühmades (noored, pensionieelses eas inimesed, pensioniealised, erivajadustega inimesed, vähemused). Kriis on eriti tugevalt mõjutanud niisuguseid sektoreid nagu rahvusvaheline turism, meelelahutus, loomevaldkonnad, üritused ja ürituste korraldamine. See võib põhjustada kriisis enim kannatada saanud sektorites ümbrikupalkade osakaalu suurenemist.

Kaugtööliste arv on pandeemia ajal järsul kasvanud. Covid-19 läks kaugtööle üle 59% Soome, 42% Rootsi, 36% Eesti ja 32% Läti töötajatest. Sellest hoolimata on paindlikud töötamisviisid endiselt alakasutatud. Teatud määral aga piirab sotsiaalse hoolekandega seotud vastutus endiselt naiste juurdepääsu tööturule.

Eriti tihe piirideülene liikumine toimub Soome-Eesti, Läti-Eesti ja Soome-Rootsi suunal. Sellele tööjõuliikumisele tuleks kasuks paremini koordineeritud ühiste tööturuteenuste loomine. Hetkel sellised teenused puuduvad.

Rootsi Riiklikule Tööjõuametile on teada antud paljudest vabadest töökohtadest. See näitab, et paljudel tööandjatel on endiselt oluline tööjõupuudus. Rootsi tööturul on nõudlus haritud töötajate järele kõrge ja kasvab veelgi. Keskkhariduseta töötajatel on keeruline tööd leida. Kõrghariduse omandamist eeldavate elukutsete seas on märgata pikaajalist tööhõive tõusutrendi. Järgmise paari aasta jooksul on eeldada ka uute töökohtade teket keskkharidusega inimeste jaoks. Teatud tasemel on konkurents töökohtade nimel endiselt kõrge, sest neile töökohtadele kandideerivad ka kolmanda taseme hariduse omandanud töötajad.

Nõudlus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele kasvab Lätis tõenäoliselt ka tulevikus. Kõige kiiremini langeb nõudlus kõigi sektorite väheseid oskusi nõudvate ametite järele. Demograafilisi trende arvestades võib piisavate oskustega tööjõu hulk tulevikus oluliselt väheneda ja seepärast kasvab ka edaspidi kutsekeskhariduse olulisus. Arvestades olemasolevat kõrgharidusstruktuuri, tekib kõige suurem tööjõupuudus inseneride ning teadus- ja IKT-haridusega töötajate järele. Ühiskonna vananemise ja sellega kaasneva arstiabi suurema nõudluse tõttu nii sise- kui ka välisturgudel on edaspidigi suur puudus tervishoiu- ja sotsiaaltöötajatest.

08.02.2021

Prognooside kohaselt peaks töötajate arv Eestis järgmiste aastate jooksul veidi kasvama. Kõige suuremat tööhõivemäära kasvu ennustatakse programmeerijate seas ning teadus- ja arendustöoga seotud sektorites. Rahvastiku vananedes kasvab tervishoiu- ja sotsiaaltöösektori tööjõuvajadus. Oodatavasti langeb põllumajanduses, tekstiilitööstuses, jaekaubanduses ning, õpilaste arvu vähenemise tõttu, ka haridussektoris.

Suurim hulk inimesi töötab Soomes praegu teenindussektoris. Suurima töötajate arvuga sektoriteks on äriteenused, transport, hotellindus, toidlustusteenused, haridus ning tervishoiu- ja sotsiaalteenused. Teenindussektori tööhõive kasvab edaspidigi.

Haridussüsteemi jäikuse tõttu on tekkinud vastuolu õpetatavate oskuste ning ühiskonnas vajaminevate oskuste järele. Traditsiooniline haridus ei õpeta piisavalt ettevõtlust ega tekita ettevõtlikku suhtumist. Elukestva õppe kontekstis on peamiste katsumuste põhjusteks teatud elanikkonnagruppide (nt kõrgharidusega eakate ja kõrgharidusega immigrantide) aegunud haridus.

Väljakutsed ja takistused

- Vastuolud tööturul vajatavate oskuste ja soovitud töökohtade vahel
- Kuidas "tõlkida" konkurentsivõimelised oskused ja tuleviku tööturu vajadused õppeprogrammideks ja -protsessideks
- Eakamad (seeniorid) ettevõtjad on uute ettevõtete loomisel ja arendamisel alakasutatud inimressurss.
- Sooline palgalõhe
- Välistööjõu mahu kasv võib tekitada ühiskondlikke pingeid
- Raskused tööturuteenuste piirideülesel koordineerimisel ühise tööturu jaoks (eriti SOOME-EESTI, LÄTI-EESTI ja SOOME-ROOTSI suunal)
- Sotsiaalhoolekandega seotud vastutus halvendab juurdepääsu tööjõuturule
- Paindlikud töötamisvõimalused on alakasutatud

1.2.5. Kesk-Läänemere riikide tähelepanukeskme nihkumine avalikele teenustele ja lahendustele (Interregi 1. konkreetne eesmärk)

Konkreetne eesmärk (i). suurendades avalike asutuste, eelkõige nende, kes on volitatud haldama konkreetset territooriumi, ja sidusrühmade institutsioonilist suutlikkust

On väljakutsed ja takistused, mis on seotud Kesk-Läänemere riikide avaliku sektori töös esinevate administratiivsete, regulatiivsete, keeleliste või kultuuriliste probleemidega. Asutuste võimekuse ja valitsemisalaga seotud probleemid, eriti avalikus sektoris on oma

08.02.2021

olemuselt struktuursed. Piirideüleses kontekstis neile probleemidele leitud lahendused loovad head võimalused poliitikate positiivseteks muutusteks ning programmi mõju suurendamiseks. Seda tüüpi koostööl on ka potentsiaali piirkondliku ja kohaliku tagasiside saamiseks piirideüleste toimingute kriisihaldusvõimekuse tõstmise eesmärgil koordineerimisel. Samuti soovitakse sellega vältida negatiivseid piirideüleseid ülekanduvaid mõjusid.

Suurem osa piirideülestest takistustest on tingitud riikide erinevast seadusandlusest, mitteühilduvatest haldusprotsessidest või ebapiisavast ühise territooriumiga seotud planeerimisest. Neid probleeme tuleks lahendada praktilisi lahendusi otsides ning meetmeid parandades ja uusi või paremaid avalikke teenuseid luues.

Kesk-Läänemere riikides on rakendatud aruka spetsialiseerumise strateegiaid. Kuivõrd juurutamiseks ja koordineerimiseks puuduvad piisavad vahendid, ei avastata ka strateegiate avaldumata potentsiaali. Regioonid saaksid kasu ühisest arengu- ja juurutamisprotsessist.

Piirideülene taristuplaneerimine on samuti asjakohane, sest selles sektoris puudub riikidevaheline koostöö. Kesk-Läänemere piirkond asub Euroopa keskustest kaugel. See ala on hõredalt asustatud ja hõlmab ka eraldatud saari ja saarestikke. Transporditaristul on oluline roll äärealadega ühenduse loomisel ning see võib mõjutada väiksemate kohtade kui ka linnade piirkondlikku arengut.

Sõltumata headest digitaalsetest oskustest on füüsiline digitaristu alakasutatud. Avaliku sektori digilahendused ja -teenused pole kaasas käinud ühiskonna vajadustega ega suurema kulutõhususe ootustega. Olemasolevad avalikud teenused ja lahendused tuleks laialdasemalt kasutatavaks muuta.

IKT on muutunud väga kättesaadavaks nii juurdepääsetavuse kui ka hinna poolest. Kesk-Läänemere piirkonna ühiskonnad on väga digitaliseerunud. Eriti selgelt on see väljendunud Soomes ja Rootsis, kus on suur hulk internetiühendusega majapidamisi ja paljud inimesed kasutavad ka mobiilset internetti. Soome ja Rootsi on tippriigid ka digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeksi alusel.

Tööstuse digitaliseerimine on aeglane ja VKE-de jaoks ka keeruline.

Väljakutsed ja takistused

- Koostööpuudus aruka spetsialiseerumise strateegiate rakendamisel
- Piirideülene transpordi infrastruktuuri planeerimine
- Alakasutatud füüsiline digitaristu
- Ühiskondade digitaalne lõhe (erinev ligipääs ja võimekus digitaalsete ressursside kasutamiseks)
- Avaliku sektori digitaalsed lahendused ja teenused ei vasta ühiskonna vajadustele ega ole piisavalt kulutõhusad

08.02.2021

- Olemasolevad avalikud teenused ja lahendused tuleks laialdasemalt kasutatavaks muuta
- Tööstuse digitaliseerimine on aeglane ja VKE-de jaoks ka keeruline
- Riiklike seaduste erinevustest, vajadustele mittevastavatest administratiivtoimingutest ja ühtse territoriaalse planeerimise vähesusest tulenevad takistused

1.2.6. Sünergia makropiirkondlike ja merepiirkonna strateegiatega

ELi Läänemere piirkonna strateegia on Euroopa esimene makropiirkondlik strateegia, mille aluseks on piirkonna pikaajaline piirideülene koostöö. 2021.-2027. aasta Kesk-Läänemere programmi loomisel on arvesse võetud ka ELi Läänemere piirkonna strateegiat ning programmide eesmärgid on omavahel kooskõlas. Programm aitab otseselt kaasa EUSBSR-i üheksast alameesmärgist seitsme täitmisele. EUSBSR-i tegevusplaani eesmärke on arvesse võetud ka programmi rakendamise planeerimisel ja tänu sellele on üldise tegevuskava toiminguid ka EUSBSR-i tegevusplaanis arvesse võetud.

Kesk-Läänemere programm 2021-2027 aitab kaasa järgmiste ELi Läänemere piirkonna strateegia tegevuskavade täitmisele. PV väetised, PV ohtlikud ained, PV biomajandus, PV laevandus, PV transport, PV turism, PV innovatsioon ja PV haridus. Muus osas arvestab programm jätkuvalt ELi Läänemere piirkonna strateegiat. Näiteks määratletakse strateegia tarbeks olulisimad projektid ning aidatakse kaasa ELi Läänemere piirkonna strateegia aastafoorumite korraldamisele.

Kesk-Läänemere programm 2021-2027 ühendab ja soodustab HELCOMi Läänemere tegevuskava ja järgmiste aastate Läänemere piirkondlikku toitainete taaskäitlusstrateegiat peamiselt poliitika 2. eesmärgi raames rahastatud tegevuse kaudu.

1.2.7. Kesk-Läänemere programmi horisontaalsed põhimõtted

Jätkusuutlikku arengut vaadatakse kogu programmi juurutamise kontekstis horisontaalse põhimõttena. Jätkusuutlik areng on programmi iga etapi oluliseks faktoriks. Eesmärgiks on tagada, et kõik programmi toimingud oleksid sotsiaalselt, ökoloogiliselt, kultuuriliselt ja majanduslikult jätkusuutlikud. Programmil peab olema positiivne mõju keskkonnale, kliimale ja inimeste heaolule. Projekte vaadeldakse ka kliimamuutustega seotud riskide aspektist. Kliimamuutuste mõju vähendamine ja muutustega kohandumine on oluline ökosüsteemide negatiivse mõjutamise ärahoidmiseks.

Kõigis programmi etappides on olulisteks põhimõteteks võrdsete võimaluste tagamine ja diskrimineerimise vältimine. Kedagi ei tohi diskrimineerida soo, rassi, etnilise päritolu, usu, uskumuste, puude, vanuse ega seksuaalse orientatsiooni tõttu. Selle asemel peaksid programmi ja projektiga seotud toimingud võimalusel suurendama kõigi ühiskonnagruppide ühiskonnas kaasalöömise võimalust.

Lisaks üldisele diskrimineerimisvastasele põhimõttele peab programm oluliseks ka soolist võrdsust. Programmi käigus hinnatakse ka soolist võrdsust projektide kontekstis, lähtudes projektide kohta esitatud teabest. Seda põhimõtet võetakse arvesse kõigi projektide ja prioriteetide puhul. Programmi rakendamisel, näiteks töötajate värbamisel või personaliga seotud otsuste tegemisel, arvestatakse ka soolist võrdsust.

Horisontaalsetesse põhimõtetesse panustamist vaadeldakse hindamiskriteeriumina ja selle alusel hinnatakse projektide taotlusesse rahastamiseks esitatud teavet. Ei rahastata projekte, millel on negatiivne mõju jätkusuutlikule arengule, võrdsetele võimalustele, diskrimineerimisvastasele võitlusele või soolisele võrdõigusskusele.

1.3 Poliitika eesmärkide ja Interregi konkreetsete eesmärkide ning vastavate prioriteetide, konkreetsete eesmärkide ja toetamisviiside valimise põhjendus

Valitud poliitika Eesmärk või valitud Interregi-põhine eesmärk	Valitud konkreetne eesmärk	Programmi spetsiifiline eesmärk	Valiku põhjendus
Poliitika 1. eesmärk	(iii) VKEde kasvu- ja konkurentsivõime, sh produktiivsete investeeringute soodustamine;	Rohkem eksportivad Kesk-Läänemere piirkonna VKE-d	VKE-põhiste majanduste katsumused ja takistused ning võimekus pakkuda oma tooteid ja teenuseid uutele turgudele.
Poliitika 1. eesmärk	(iii) VKEde kasvu- ja konkurentsivõime, sh produktiivsete investeeringute soodustamine	Rohkem Kesk-Läänemere piirkonna kasvuettevõtteid	Uute kasvavate ettevõtete tegevuse arendamise ja rahvusvaheliseks muutmiseks seotud katsumused ja takistused.
Poliitika 2. eesmärk	(vi) ringmajandusele ülemineku propageerimine	Kesk-Läänemere ringmajanduslahendused toormaterjalide ja jäätmete mahu vähendamiseks ning toodete taaskasutuse suurendamiseks	Suure jäätmemahuga, toodete ja materjali vähese taaskasutusega ning tarbijate ja ettevõtete vähese teadlikkusega seotud

08.02.2021

			katsumused ja takistused.
Poliitika 2. eesmärk	(vii) Looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse suurendamine, keskkonnasõbraliku taristu tekkimine linnakeskkondades ning saastatuse vähenemine	Kesk-Läänemere ranniku- ja merekeskkonna parandamine	Läänemere toitainete, ohtlike ainete ja mürkide sissevoolust tingitud halva seisukorraga seotud katsumused ja takistused.
Poliitika 2. eesmärk	(viii) jätkusuutliku mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna propageerimine	Kesk-Läänemere piirkonna ühised jõupingutused parendamiseks tööturu konkurentsivõimet ja kättesaadavust	Transpordisüsteemide CO ₂ -intensiivsuse, mitmeliigilise integreerituse vähesuse ja väiksema CO ₂ -heitmemahuga liikumislahenduste vähesuse kasutusega seotud katsumused ja takistused.
Poliitika 4. eesmärk	ESF (i) Tööturu juurdepääsu parandamine ettevõtluse ja sotsiaalmajanduse arendamise teel kõigi töötajate jaoks, eriti noorte ja pikaajaliste töötute ning mitteaktiivsete inimeste jaoks	Kesk-Läänemere riikide pingutused töötajate võimaluste arendamiseks ja parandamiseks	Väiksema konkurentsivõimega rühmade katsumused ja takistused töötajate võimalustele ligi pääsemiseks, töötajate paindumatusena võitlemiseks ja erinevate ühiskonnagruppide ettevõtlikkuse tõstmiseks.
Interregi konkreetne eesmärk	(i) Suurendada huvitatud osapoolte ning nende riigiasutuste õigusi, kellel on lubatud konkreetset temperatuuri hallata	Paremad avalikud teenused ja lahendused Kesk-Läänemere piirkonna riikide kodanikele	Kesk-Läänemere riikide riigiasutuste töös esinevate administratiivsete, regulatiivsete, keeleliste või kultuuriliste probleemidega seotud katsumused ja takistused.

2. Programmi prioriteetidid

2.1 Rohkem eksportivad Kesk-Läänemere piirkonna VKE-d

2.1.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Läheneemisviis ja ulatus

Läheneemisviisi loomisel on arvesse võetud VKE-põhiste majanduste väljakutseid ja takistusi ning nende võimekust pakkuda oma tooteid ja teenuseid uutele turgudele. Kõpsete VKEde jaoks on peamine takistus uute turgude tuvastamine ja neile sisenemine oma toodete ja teenuste müümiseks. Ekspordile keskendumine võimaldab saavutada märgatava majandusliku mõju. Lisaks turundusele ja uutele turgudele sisenemisega seotud tegevustele, tuleb tegeleda ka toodete, protsesside ja oskuste arendamisega.

Selle spetsiifilise eesmärgi raames saavad uutele turgudele sisenemise osas koostööd teha kõik huvitatud majandussektorid. Toetatakse KL ettevõtete (VKEde) ühised pingutused uutele (väljaspool EL-i/EFTA-t asuvatele) turgudele sisenemiseks ja rahvusvahelistele organisatsioonidele (rahvusvahelistele organisatsioonidele (nt ÜRO agentuurid, WHO, ILO, OSCE) müümist peetakse uutele turgudele sisenemisega samaväärseks toiminguks) ühispakkumiste tegemiseks. Müügitehinguga seotud rahvusvaheliste organisatsioonide peakontorid peavad asuma väljaspool Kesk-Läänemere programmi piirkonda ning pakutavad tooted/teenused peavad olema suunatud väljaspool EL-i/EFTA-t asuvatele piirkondadele.

Innovaatilisi ettevõtteid määratletakse kui ettevõtteid, mis on seadnud eesmärgiks sektori või piirkonna keskmisest suurema lisandväärtuse loomise.

Näiteid toetatavatest ühistoimingutest

- Teadlikkuse tõstmine
- Toote/teenuse arendamine
- Toodete ja teenustega seotud ühispakkumiste koostamine
- Protsesside arendamine ja digitaliseerimine
- Oskuste arendamine ja kvaliteedijuhtimine
- Turuteave ja -uuringud
- Toodete ja teenuste brändimine ja turundamine
- Müüki toetavad toimingud sihtturgudel: sihtturgude külastamine ning ostjate külaskäigud KL piirkonda, messid, turuekspertide teenused
- Kogemuste vahetamine ja teadmiste omandamine ühise tegevuskava elluviimise käigus

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist tegevustest. Valitud toimingute kogum peaks olema sobiv projekti- ja programmitulemuste saavutamiseks.

08.02.2021

Projektid peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid. Soovitav on kasutada olemasolevatel koostööklastritel põhinevat piiriülest koostööd.

Abikõlblikud turud

Väljaspool EL-i/EFTA-t asuvad turud, rahvusvahelised organisatsioonid

Potentsiaalsed partnerid

Relevantsete ehk tulemuste saavutamiseks asjakohased mittekommertslikud organisatsioonid, mis suudavad uutele turgudele sisenemiseks projekte kavandada ja ellu viia, näiteks mittekommertslikud organisatsioonid, millel on ekspordi- ja tootearendusega, valdkondlike ühendustega, kaubanduskodadega või piirkondlike arenguagentuuridega seotud oskusteave ja kogemus.

See prioriteet toetab innovatsiooni- ja turismialgatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.1.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid

- 1. Osalevate riikide arv*
- 2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid*

Tulemuse indikaatorid:

- 1. Ettevõtete arv, kellel õnnestub uutel turgudel müüa oma tooteid või teenuseid*

2.1.3. Peamised sihtgrupid

Hästitoimivad, küpsed ja innovaatilised erinevate sektorite VKEd, millel on rahvusvaheline koostöökogemus ja -võimekus.

2.2 Kesk-Läänemere piirkonna uute kasvavate ettevõtete arvu suurenemine

2.2.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Lähenedamisviis ja ulatus

See lähenedamisviis põhineb uute kasvavate ettevõtete tegevuse arendamise ja rahvusvaheliseks muutmisega seotud väljakutsetel. Toetatakse uusi (viimase viie aasta jooksul tegevust alustanud) kasvupotentsiaaliga ettevõtteid, kellel on võimalus KL idufirmade ökosüsteeme kasutada. Neil peaks olema vajalik tootearendusvõimekus ja kasvamisambitsioon. Nad peaksid seadma sihiks oma

08.02.2021

ettevõtete kasvamise (investeeringute kaasamise, koduturust väljapoole laienemise või ärimudelite arendamise).

Osaleda soovivate ettevõtete kasvuambitsiooni määratlevad partnerorganisatsioonid.

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Teadlikkuse tõstmine
- Tootearendus
- Protsesside arendamine ja digitaliseerimine
- Oskuste arendamine
- Turuvõimaluste uurimine
- Kaubamärgi loomine ja turundus
- Ärimudeli arendamine ja tegevuse laiendamine
- Kogemuste vahetamine ja teadmiste omandamine ühise juurutamisprotsessi käigus

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist toimingutest. Valitud toimingute kogum peaks olema sobiv projekti- ja programmitulemustesse panustamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Mittekommertslikud organisatsioonid, millel on uute ettevõtete arendamiseks, tootearenduseks ja tegevuse rahvusvaheliseks muutmiseks vajalikud oskused ja kogemused, näiteks ettevõtete arendamisega tegelevad organisatsioonid, teaduspargid, ettevõtete ühendused ja regionaalarengu agentuurid.

See prioriteet toetab innovatsioonialgatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.2.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

- 1. Osalevate riikide arv*
- 2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid*

Tulemuse indikaatorid:

- 1. Arenguhüppe/kasvu saavutanud ettevõtete arv*

2.2.3. Peamised sihtgrupid

08.02.2021

Juba tegutsevad uued (kuni viie aasta vanused) kasvuambitsiooniga ettevõtted. Sihtgrupiks on kõik sektorid, kus on olemas kasvupotentsiaal ja huvi piiriüleseks koostööks.

2.3. Kesk-Läänemere ühised ringmajanduslahendused toormaterjalide ja jäätmete mahu vähendamiseks ning toodete taaskasutuse suurendamiseks

2.3.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Lähenemisviis ja ulatus

Selle lähenemisviisi aluseks on suure jäätmete mahu, vähese toodete ja materjalide taaskasutuse, toitainete ja ohtlike ainete lekete ning vähese teadlikkusega seotud väljakutsed.

Ringmajanduse kontekstis on sihile võetud kolm allkirjeldatud peamist komponenti. Toodete ja/või teenuste täieliku elutsükli loomine, tarbijate, tootjate ning teenuseosutajate teadlikkuse tõstmine või käitumise muutmine. Selle spetsiifilise eesmärgi raamidesse ei kuulu lekete vähendamine põllumajanduslike väetiste, mürkide ja ohtlike ainete osas.

Projektide abil saab sihtida kõiki peamisi jäätmekategooriaid, kui optimaalne ulatus Kesk-Läänemere regionaalseks koostööks on eelnevalt tuvastatud ja põhjendatud ning kui on olemas võimalused jäätmekoguste vähendamiseks või toodete või materjalide taaskasutamismahu suurendamiseks. Kesk-Läänemere ulatuse määratleb piirideülese toote/teenuse elutsükli või ahela või niisuguse piirideülese lahenduse olemasolu, mille ulatus on Kesk-Läänemere programmipiirkonna sees või on vähendatav programmipiirkonda.

Olulised EK ringmajanduse tegevusplaanis kirjeldatud toodete väärtusahelad:

1. Elektroonika ja IKT
2. Akud ja sõidukid
3. Pakendamine
4. Plastmaterjalid
5. Tekstiil
6. Ehitus ja hooned
7. Toit, vesi ja toitained

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Tarbijate ja organisatsioonide teadlikkuse tõstmine
- Piirideüleste "toote elutsükli / tooteahelate" kaardistamine
- Teostatavusuuringud, -plaanid ja disainid
- Koolitused ja oskuste arendamine
- Materjalikasutuse ja jäätmete vähendamiseks ning materjalide taaskasutusmahu suurendamiseks vajalike meetodite ja tehnoloogiate arendamine ja juurutamine

08.02.2021

- Protsesside arendamine ja digitaliseerimine
- Väikesemahulised investeeringud materjalikasutuse ja jäätmete vähendamiseks ning materjalide taaskasutuse suurendamiseks
- Kogemuste vahetamine ja teadmiste omandamine ühise projekti elluviimise käigus.

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist tegevustest. Valitud tegevuste kogum peaks olema parim projekti- ja programmi tulemuste saavutamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Avalikud ja mittetulunduslikud organisatsioonid, mis on asjakohased parendamaks tooteahelaid.

See prioriteet toetab biomajandusega seotud algatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.3.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

1. Osalevate organisatsioonide ja ettevõtete arv
2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid

Tulemuse indikaatorid:

1. Parendatud toote-/teenusahelate arv

2.3.3. Peamised sihtgrupid

Vähemast toormaterjalide kasutusest, väiksemast jäätmemahust ning toodete ja materjalide suuremast taaskasutusest kasusaavad inimesed, kogukonnad ja ettevõtted.

2.4 Ühendvedude parandamise tulemusel vähenenud CO₂-heitmete maht Kesk-Läänemere piirkonnas

2.4.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Läheneemisviis ja ulatus

08.02.2021

Selle lähenemise aluseks on transpordisüsteemide CO₂-intensiivsus, mitmeliigilise integreerituse vähesus ja väiksema CO₂-heitmemahuga liikumislahenduste vähene kasutus.

See programmi spetsiifiline eesmärk hõlmab olemasolevaid Kesk-Läänemere transpordisõlmi ja -koridore ning parendatavaid suurte ja väikeste linnatranspordisüsteemide liikuvuslahendusi. Eesmärgiks on ühiste liikuvuslahenduste ja paremate ühendvedude loomine CO₂-heitmete vähendamiseks.

Samuti tuleb saavutada transpordisõlmede ja -koridoride ning linnaliikluse süsteemide suurem tõhusus ja parem kasutatavus.

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Teadlikkuse tõstmine
- Analüüsid ja uuringud
- Plaanid, joonised ja disainid
- Digitaalsete lahenduste ja protsesside planeerimine ja neisse investeerimine
- Väiksemahulised investeringud, mille tulemusel vähenevad CO₂-heitmed
- Kogemuste vahetamine tegevuste ühise elluviimise kaudu, sh ühisseminaride korraldamine, uuringuviisid, küsitlused ja koolitused

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist tegevustest. Valitud tegevused kogum peaks olema sobiv projekti- ja programmitulemustesse panustamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud organisatsioonid ja avaliku sektori asutused, transpordisõlmede/-koridoride parendamisega ja CO₂-heitmete vähendamiseks olulised teenuseid osutavad eraettevõtted.

See prioriteet toetab laevanduse ja transpordiga seotud algatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.4.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

- 1. Osalevate organisatsioonide ja ettevõtete arv*
- 2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid*

Tulemuse indikaatorid:

- 1. Transpordisõlmede ja koridoride arv, kus on saavutatud CO₂ vähenemine.*

08.02.2021

2.4.3. Peamised sihtgrupid

Inimesed, külalised ja ettevõtted kui väiksema CO₂-intensiivsusega parendatud transpordisõlmede/-koridoride ning multimodaalsete lahenduste ja liikuvuslahenduste kasutajad.

2.5. Kesk-Läänemere ranniku- ja merekeskkonna parandamine

2.5.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Läheneemisviis ja ulatus

Selle läheneemisviisi aluseks on Läänemere halva seisundiga seotud väljakutsed.

Selle spetsiifilise eesmärgi raames kasutatakse nii olemasolevaid kui ka uusi meetmeid selleks, et vähendada toitainete, ohtlike ainete, plastiku ja toksiinide sissevoolu Läänemerre. Toetatakse nii ennetavaid kui ka parendavaid meetmeid.

Läänemerele mõju avaldavad tegurid on määratletud riiklikes veemajanduskavades ja merendusstrateegiates. Põllumajandussektor ja linnasüsteemide mõju on ühistegevuse peamised valdkonnad. Prioriteetseks seatakse need projektid, mis avaldavad Läänemerele otsest positiivset mõju.

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Teadlikkuse tõstmine
- Teabekogumine, küsitlused
- Analüüsid ja uuringud, plaanid, joonised ja disainid
- Disainimis- ja kohandamismeetodid
- Digitaalsete lahenduste ja protsesside planeerimine ja neisse investeerimine
- Ühised piloottegevused toitainete, toksiinide ja ohtlike ainete sissevoolu vähendamiseks
- Väikeinvesteeringud toitainete, toksiinide ja ohtlike ainete lekete vähendamiseks
- Kogemuste vahetamine ja teadmiste omandamine ühise tegevuse elluviimise tulemusena

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist tegevustest. Valitud tegevuste kogum peab olema parim projekti- ja programmi tulemuste saavutamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Toitainete, toksiinide ja ohtlike ainete koguste vähendamise saavutamiseks asjakohased riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused ja mittetulundusühingud ning selle valdkonnaga seotud eraettevõtted.

08.02.2021

See prioriteet toetab toitainete ja ohtudega seotud algatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.5.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

1. Osalevate organisatsioonide arv
2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid

Tulemuse indikaatorid:

1. Parendatud linnakeskkonna ja põllumajanduslike lekkeallikate arv

2.5.3. Peamised sihtgrupid

Vähenenud heitmemahust kasu saavad inimesed, kogukonnad ja ettevõtted.

2.6. Kesk-Läänemere riikide ühised pingutused tööjõuturu võimaluste arendamiseks ja parandamiseks

2.6.1. Seotud tegevuste tüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Läheneemisviis ja ulatus

Selle programmi spetsiifilise eesmärgi aluseks on väiksema konkurentsivõimega ühiskonnagruppide raskused töötamisvõimalustele juurdepääsemisel ning tööturu paindumatus.

Eesmärk on ühiste pingutuste tulemusel tugevdada ja parandada piirkonna tööturul pakutavaid tööhõivevõimalusi. See programmi spetsiifiline eesmärk hõlmab kõigile tööturu osalistele (s.t tööandjate organisatsioonidele, kaubandusühingutele, valitsustele) ja kõigile sektoritele, kus on vabu töökohti (sh osalise tööajaga töökohti), suunatud tegevusi. Samuti toetatakse väiksema konkurentsivõimega vanuserühmadele suunatud, tööjõu piirideülest pakkumist ja nõudlust suurendavaid ning ettevõtlikkust arendavaid tegevusi.

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Sihtrühmade teadlikkuse tõstmine
- Koolituste kavandamine ja läbiviimine
- Tööandjate motiveerimine ja neile suunatud teenused
- Tööjõuturu osapoolte vaheline võrgustikutegevus ja dialoog
- Digitaalsed tööriistad kaugtöösuste arendamiseks ja veebipõhiseks töötamiseks
- Ettevõtlust edendavad simulatsioonid ja probleemilahendusülesanded
- Osalejate liikuvus

08.02.2021

- Kogemuste vahetamine ja teadmiste omandamine ühise tegevuste elluviimise kaudu

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist toimingutest. Valitud toimingute kogum peab olema parim projekti- ja programmi tulemuste saavutamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Organisatsioonid, millel on tööturuga seotud kogemus ja kompetents, töotajaid, tööandjaid esindavad organisatsioonid või avaliku sektori asutused, ebasoodsas olukorras olevate ühiskonna grupe esindavad organisatsioonid ning organisatsioonid, millel on ettevõtlikkuse arendamise alane pädevus ja kogemused.

See prioriteet toetab haridusalaseid algatusi ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise piirkondades.

2.6.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

- 1. Osalevate organisatsioonide ja ettevõtete arv*
- 2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid*

Tulemuse indikaatorid:

- 1. Tööturul suuremat konkurentsivõimet omavate inimeste arv*
- 2. Ettevõtete arv, mis on rakendanud diskrimineerimisvastaseid meetmeid*
- 3. Paranenud ettevõtlikkusega inimeste arv*

2.6.3. Peamised sihtgrupid

Väiksema konkurentsivõimega grupid (sh alla 25 aasta vanused inimesed, pensionieelses eas isikud, pensionärid, immigrandid ning erivajadustega isikud ja muul põhjusel väiksema konkurentsivõimega isikud) ja ettevõtted.

2.7 Paremad avalikud teenused ja lahendused Kesk-Läänemere piirkonna riikide kodanikele

2.7.1. Seotud toimingutüübid ja nende eeldatav panus nende konkreetsete eesmärkide täitmiseks, makropiirkondlike strateegiate ja merepõhiste strateegiate täitmiseks, kui see on asjakohane

Lähenemisviis ja ulatus

Lähenemisviisi aluseks on Kesk-Läänemere riikide avaliku sektori asutuste töös esinevate administratiivsete, regulatiivsete, keeleliste või kultuuriliste probleemidega seotud katsumused ja takistused. See hõlmab kõiki riigihalduse kogemustevahetuse ja üksteiselt õppimise harusid (ka harusid, mis ei sisaldu PO-des 1, 2 ja 4) ja tasemeid. Neid probleeme tuleks lahendada praktilisi lahendusi otsides ning meetmeid parandades ja uusi või paremaid avalikke teenuseid luues. Projekti osaks on ka avalike teenuste digitaliseerimine. Osalusprotsessid, mis toimuvad, kui toetatakse ka parandatud lahenduste ja teenuste projekteerimist. See programmi spetsiifiline eesmärk ei hõlma ühiste õppekavade loomist haridussüsteemide jaoks.

Näiteid toetatavatest ühistegevustest

- Teadlikkuse tõstmine
- Koolitus ja võrgustumine
- Teostatavusuuringud
- Plaanid ja disainid (sh strateegiline planeerimine ja maakasutuse planeerimine)
- Teenuste arendamisega seotud osalusprotsesside parandamine
- Avalike teenuste ja lahenduste parandamine
- Ühiste piirideüleste teenuste loomine
- Ühiste avalike teenuste digitaliseerimine

Ülalolev loend pole koostatud tähtsuse järjekorras. Igas projektis tuleks rakendada projekti eesmärgiga sobivat kombinatsiooni neist tegevustest. Valitud tegevuste kogum peab olema parim projekti- ja programmi tulemuste saavutamiseks.

Projektis peavad sisalduma selgelt kirjeldatud piiriülese ühistegevuse elemendid.

Potentsiaalsed partnerid

Avaliku sektori asutused kohalikul, regionaalsel ja riiklikul tasandil.

See prioriteet panustab mitmetesse ELi Läänemere piirkonna strateegia tegevustesse.

2.7.2. Indikaatorid

Väljundindikaatorid:

- 1. Osalevate organisatsioonide arv*
- 2. Piirideülest koostööd tegevad organisatsioonid*

Tulemuse indikaatorid:

- 1. Projektide arv, mille tulemusena luuakse praktilisi lahendusi ja parendatakse avalikke teenuseid*
- 2. Projektide arv, mille tulemusena luuakse ühiseid avalikke teenuseid*

2.7.3. Peamised sihtgrupid

Kõik inimesed, kes erinevate tasemete avalike teenuste ja lahenduste paranemisest kasu saavad.

3. Toetuse avaldamine väikeprojektidele, sealhulgas väikeprojektide fondi kaasatud väikeprojektidele

Programm võimaldab väikeprojektide rahastamist. Programmi eesmärk on probleemide ühine lahendamine nende algstaadiumis. Väikeseid projekte vaadeldakse kui olulisi viise piirideülese koostöö tugevdamiseks. Väikeprojektid aitavad hoida projekte ligipääsetavatena ja väldivad projektide kunstlikku paisumist. Väikestel osalejatel programmis kaasalöömise võimaldamine oli lähteülesande koostamise käigus huvitatud osapoolte selge soov.

Väikeprojektide kontseptsiooni kasutati perioodil 2014-2020 ja perioodi 2021-2027 tarbeks on seda veelgi edasi arendatud. Selle kontseptsiooni parandamiseks on väikestes projektides rakendatud lihtsustavaid elemente.

Projektis taotlusvorm on projekti väikesele mahule kohaselt lihtne. Küsimuste põhiteemadeks on projekti eesmärgid ja nende täitmise viisid. Sarnaselt on ka aruandlusvormid lihtsamad kui tavaprojektide puhul.

Plaani kohaselt peaks saama kõigi programmi prioriteetide jaoks väikeprojekte kasutada. Ent kõige realistlikum on väikeprojektide kasutamine Interregi konkreetse eesmärgi täitmiseks.